

sisukord

1. naiste tekst	13
2. vedel kaja	35
3. hingata mujal	43
4. lüpsitoas	48
5. ebateaduslik sigrimigri	69
6. lahkamisruum	91
7. külmad huuled vastu külmi huuli	110
8. oubliette	124
9. veri poris	130
10. kaks teed, mõlemad ähmased	149
11. tilks. tilks.	160
12. ettetähendus: lennukid ja kuldnokad	171
13. lõhkuda pind kildudeks	177
14. nüüd, siis	192
15. rida varje	208
16. metsmesilased ja nende kihisev uudishimu	240
17. kuidas ähmastus astelhernes	252

ITK ART O'LEARY SURMA PUHUL 257

tänuõnad 275

lisalugemist 277

Me oleme kaja, mis kulgeb tõtlikult läbi
ruumiderea.

– Czesław Miłosz

Dá dtéadh mo ghlaio chun cinn
Go Doire Fhíonaín mór laistiar

Kui kostaks mu hingevalu
Derrynane'i móisa

– Eibhlín Dubh Ní Chonaill

KUMMITUS
KURGUS

1. naiste tekst

thug mo shúil aire duit,
thug mo chroí taitneamh duit,

pidama jái sul mu pilk,
võrsusid tunded suured,

– Eibhlín Dubh Ní Chonaill

See on naiste tekst.

See on naiste tekst, mis on loodud kellegi teise rõivaid kokku voltides. Mu meel hoiab seda enda ligi ning see kasvab hellalt ja aeglaselt, samal ajal kui mu käed teevad lugematuid toimetusi.

See on naiste tekst, sündinud süütundest ja ihast, õmmeldud kokku multikate lastelaulude saatel.

See on naiste tekst ning see on tilluke ime, et see on üldse olemas sellisena nagu praegu, viidud trüki hariliku

imateoga teise teadvusse. Harilik on ka see mõtterikošett, mis sööstab nüüd minu kehast sinu kehasse.

See on naiste tekst, kirjutatud kahekümne esimesel sajandil. Kui hilja see on. Kui palju on muutunud. Kui vähe.

See on naiste tekst, mis on samuti *caoineadh*: nutulaul ja töölaul, kiiduhümn, leelo ja hala, itk ja kaja, koor ja ülistuslaul. Laula kaasa.

2012

Kõik minu hommikud on enamasti ühesugused. Ma suudlen oma meest ja tunnen seda tehes valupistet – ükskõik kui sageli meie hommikune hüvastijätt ka kordub, hakkab ma temast alati puudust tundma kohe, kui ta ära läheb. Juba siis, kui tema mootorratas kaugusse müriseb, tõttan ma oma päevatoimetustesse. Kõigepealt söödan ma meie poegi, siis panen nõud nõudepesumasinasse, korjan maast mänguasjad, pühin ära maha loksunud toidu, heidan pilgu kellale, viin kõige vanema lapse kooli, tulen koos mudilase ja beebiga koju tagasi, ohkan ja nähvan, naeran ja musitan, vajun diivanile noorimat last rinnaga toitma, heidan uuesti pilgu kellale, loen mitu korda ette „Väga näljast röövikut”, üritan beebiokset oma hobusesabast vannitoa valamusse välja loputada, ei saa sellega hakkama, teen klotsidest torni, mida saaks ümber lükata, püüan põrandat pesta, loobun, kui beebi nutma hakkab, musitan mudilase põlvi, kes libiseb pooleldi pestud põrandal, heidan jälle pilgu kellale, pühin ära maha aetud mahla, panen mudilase laua äärde puslega tegelema ja viin kõige väiksema lapse süles ülakorrusele tuduma.

Beebi magab kolmanda ringi võrevoodis, mida hoiab koos must kleeflint, ning meie üürikorteri magamistoatse seinu ei kaunistata mitte pastelsed maalingud, vaid musta hallituse tähtkujud. Ma ei suuda kunagi meenutada ühtki hällilaulu ja võtan seepärast appi oma teismeea miksteibid. Ma kruttisin laulu „Karma Police” tagasi nii maniakaalselt, et kartsin pruuni pooli katki minekut,

kuid iga kord, kui ma vajutasin mängimise nupule, andis masin mulle selle laulu uuesti. Nüüd, kurnatuna, pöördun ma tagasi selle viisi juurde ja ümisen seda hellalt, kui beebi mu rinnast piima kaanib. Kui ta suu lõtvub ja silmad pahupidi lähevad, hiilin ma minema ja mind rabab taas see, kui sageli elavad minu päeva hetki läbi loendamatud teised naised loendamatutes teistes tubades, meie päevade ühises tekstis. Ma mõtlen, kas nad naudivad oma tööügamist, nagu naudin seda mina, kas nad tunnevad samasugust rõõmu, kui kahaneb nende nimekiri, mis koosneb nagu minul säärastest lihtsatest asjadest:

Koolisaatmine
Põrandapesu
Tolmuimeja ülakorrusel
Pump
Prügikastid
Nõudepesumasin
Pesupesu
Tualeti puhastamine
Piim/Spinat/Kana/Puder
Kool
Pank + mänguväljak
Õhtusöök
Vannitamine
Uneaeg

Ma hoian oma nimekirja niisama käepärast kui telefoni ning tunnen sügavat rahuldust iga kord, kui ma sealt mõne ülesande maha kriipsutan. Sellises kustutamises

on rõõm. Ükskõik kui palju ma ka annan endast maja-
pidamistöodele, kaob kord igas minu kontrolli all olevas
toas kiiresti kohe pärast mu lahkumist, otsekui oleks vii-
rastuslik käsi alustanud juba mu homsete veel kirjutamata
nimekirjade tegemist: veel koristamist, veel tolmuime-
mist, veel tolmutühkimist, veel pühkimist, pesemist ja
nühkimist. Kui mu mees on kodus, jagame tööd omavahel
ära, aga kui ma olen üksi, siis töötan ma üksi. Ma ei ütle
seda talle, aga mulle meeldib nii rohkem. Mulle meel-
dib, kui ma kontrollin kõike. Hoolimata kõigist töödest
nimekirjas ja hoolimata nende tegemisele pühendumisest
näeb maja välja niisama rõõmsalt korratu nagu iga teine
väikeste lastega maja, ei puhtam ega räpasem.

Täna hommikul olen ma maha kriipsutanud ainult
koolisaatmise – töö, mis tähendas laste äratamist, nende
riietamist, pesemist ja söötmist, söögilaua koristamist,
mantlite, mütside ja kingade otsimist, hammaste pese-
mist, mitu korda sõna „kingad” karjumist, lõunasöögi-
karbi täitmist, koolikoti kontrollimist, jälle kingade
pärast karjumist ning siis lõpuks kooli ja tagasi kõn-
dimist. Kojutulekust saadik olen ma ikka veel üksnes
poolenisti täis ladunud nõudepesumasina, poolenisti
aidanud pojal puslet kokku panna ja poolenisti põrandat
pesnud – ei midagi, mis vääriks nimekirjast mahakriip-
sutamist. Ma klammerdun oma nimekirja külge, sest see
on nimekiri, mis hoiab mu kätt päevades, lõhub tunnid
väikesteks saavutatavateks ülesanneteks. Tubli nimekirja
lõpuks, kui ma olen jälle oma magava mehe kaisus, on
sellest tekstist saanud kritselduste jada, kustutamise,
mida ma näen rõõmu ja rahuldusega, sest selle käsitsi

kirjutatud dokumendi vähehaaval olematuks tegemine tekitab minus tunde, nagu oleksin ma oma tundidega saavutanud midagi väärtuslikku. See nimekiri on nii mu kaart kui ka kompass.

Nüüd ma tunnen, nagu hakkaksin maha jääma, seejärel heidan põgusa pilgu tänastele ülesannetele, et saada aru, milline on seis, siis panen nõudepesumasina undama ja kriipsutan selle sõna läbi. Ma naeratan, kui aitan mudilasel kadunud pusletükki leida, plaksutan, kui ta pusle kokku saab, ja võtan lõpuks appi teleripuldi. Ma ei võta teda kaissu, kui ta vaatab „Oktonaute”. Ma ei istu koos temaga diivanil ega sulge väsinud silmi kümneks minutiks. Ma tõttan hoopis kööki, pesen põranda lõpuni, tühjendan prügikastid ja märgin need ülesanded oma nimekirjas uhkeldades tehtuks.

Kraanikausi juures küürin ma käsi, küüsi ja randmeid, siis küürin neid uuesti. Ma võtan aurusterilisaatorist leht-rid ja filtrid, et panna kokku oma rinnapiimapump. Need seadmed ei ole odavad ning ma ei käi enam palgatööl, nii et ma ostsin pumba pruugitult. Minu ekraanil tundus see kuulutus peaaegu niisama liigutav nagu lugu beebisussidest, mille autoriks loetakse tavaliselt Ernest Hemingwayd –

Ostetud hinnaga 209 eurot, müün 45 euroga,
kokkulepe võimalik.

Korra kasutatud.

Mitu kuud igal hommikul olen ma koos selle seadmega järginud ühesugust väikest rituaali, et koguda piima

võõraste inimeste beebidele. Ma teen rinnahoidja kinnise lahti ja tõstan rinna lehtrisse. See on alati parem rind, sest mu vasak rind on laisk kaabakas: üks kuu pärast sünnitust on see sama hästi kui piima andmisest loobunud, nii et parem rind peab teenindama nii beebit kui ka masinat. Ma vajutan lülitit, võpatan, kui masin kohmakalt mu rinnanibu sikutab, sätin ennast mugavamasse poosi ja keeran siis mõõdikut, mis reguleerib seda, kui tugevasti seade mu ihu tõmbab. Esialgu tõmbab seade kiiresti ja kõvasti, matkides beebi kiire imemise mustrit, kuni see usub, et piim on ilmselt tulema hakanud. Paari hetke pärast saab pump kätte ühtlase rütmi: kiire tõmme, lahtilaskmine, kordus. Rinnanibu tasandil on tunne, nagu saaks see rea kergeid staatilise elektri lööke või nagu oleks see mingis kummalises kombinatsioonis nōelu täis. Beebi toitmisest erinevalt on see protsess alati valus, see pole kunagi mõnus, kuid see ebamugavus on ometi talutav. Lõpuks hakkab piim seadme nõudmisel liikuma, vallandab ennast kusagil mu kaenlaaugu all. Nibust langeb piimatilk, mis imetakse kiiresti seadmesse, siis veel üks, ja veel üks, kuni pudeli põhja koguneb väike kumer kiht. Ma pööran pilgu kõrvale.

On hommikuid, mil ma võin end eriti väsinuna tundes natuke aega unistada või teha raamatukogu raamatusse kümne minutise sälgu, kuid täna, nagu nii paljudel teistel päevadel, võtan ma kätte „Caoineadh Airt Uí Laoghaire” viletsa fotokoopia ja kutsun ühe teise naise hääle natuke seks oma kurku kummitama. Nii täidan ma oma päeva ainsa väikese vaikuse, keerates tema hääle kõvemaks ja kombineerides seda oma pumba kähiseva surinaga, kuni

ma ei kuule enam midagi peale selle. Leheserval astub mu pliiats dialoogi minu enda paljude eelmiste versioonidega, muutliku mõttejäädvustusega, milles iga küsimärk esitab küsimusi selle poeedi elu kohta, kes lõi „Caoineadhí”, kuid mitte kunagi minu enda elu kohta. Mitu minutit hiljem pöördun ma võpatades tagasi ja leian, et pump on ääreni täis kahvatut sooja vedelikku.

—

Kui me esimest korda kohtusime, olin ma laps ja tema oli olnud mitu sajandit surnud.

Vaadake: ma olen üheteistkümneaastane, tüdruk, kes on vilets aritmeetikas ja spordis, tüdruk, kes kaldub akendest välja vahtima, tüdruk, kelle ainus tõeline anne seisneb unistamises. Õpetaja nähvab minu nime ja ehmatab mind tagasi haprasse kokkupandavasse majja. Tema hääl loob ilusa päeva 1773. aastal ja paigutab inglise sõdurid varitsusse küürutama. Mina lisan kraavivee, milles nende põlved märjaks saavad. Nende musketid on suunatud noorele mehele, kes kukub nüüd aeglaselt aegluubis sadulast. Naine ratsutab kohale ja põlvitab ta kõrvale, hääl kerkimas iidse hingamise ja silpide vormelis, mida õpetaja nimetab *caoineadh*'iks, surnute leinamise itkuks. Tema hääl tekitab piisavalt tugeva kaja, et see jõuab kauguses tumedate juuste ja näritud küüntega tüdrukuni. Minuni.

Klassitoas esitatakse meile kujutis sellest naisest, kes seisab üksi, sobilik tuulehoog loob pildi tuulest sasiatud ja roosapõsksest neiust. Meile öeldakse, et see on Eibhlín

Dubh Ní Chonail, üks viimastest vana iiri ühiskonna aadlidaamidest. Jah, tema lugu tundub kurb, aga ka natuke igav. Koolitöö. Igav. Mu pilk on juba lennanud minema koos varestega, samal ajal kui mu mõtted pöörduvad kaarega tagasi mu kõige vihatuma poplaulu „ja sa annad ennast ära ...” juurde. Ükskõik kuidas ma ka püüan neist laulusõnadest vabaneda, ei jäta need mind rahule.

—

Selleks ajaks, kui ma ta uuesti leian, mäletan ma meie esimest kohtumist üksnes poolenisti. Teismelisena tekib mul koolitüdruku kiindumus sellesse *caoineadh*'isse, ma jumaldan selle ridadesse kätketud traagilist armastust. Kui Eibhlín Dubh kirjeldab esimesest pilgust armumist ja oma pere hülgamist, et abielluda võõraga, armastan ma teda selle pärast just nii, nagu iga teismeline tüdruk armastab lugu igaveseks põgenemisest. Kui ta leiab oma tapetud armsama ja joob kamaluga tema verd, kritseldan ma leheservale läbipuuritud südamed. Kuigi ma ei mõista seda veel, pörkab minus midagi tagasi iga kord, kui ma pöördun uuesti selle pildi juurde naisest, kes laskub põlvili, et juua oma armsama kehast; midagi, mis meenutab mulle seda sisemist sähvatust, mida ma tunnen iga kord, kui mu poiss surub oma teismelised puusad vastu minu puusi ning huuled vastu mu kurku.

Minu kodutöö antakse mulle tagasi, hindeks suur punane X, ning, mis veelgi hullem, koos õpetaja kritsel-datud hoiatusega: „Ära lase oma kujutlusvõimel ennast

kaasa viia!” Ma olen tundnud neid salme endas nii tugevasti, et tean: mu vastus peab olema õige; ning nii patsatan ma õiglasest nõrdimuses ühe lehekülje teise järel kõvasti maha, kui pöördun kulmu kortsutades tagasi poemi juurde. Vastuseks palvele: „Kirjelda poeedi esimest kohtumist Art Ó Laoghaire’iga”, olin ma kirjutanud: „Ta kargab mehe hobuse selga ja ratsutab temaga igaveseks minema”, aga uuesti vaadates olen ma nõutu, leides, et õpetajal on õigus: sellist pilti tekstis ei ole. Kui see ei tulnud tekstist, kust see siis tuli? Ma suudan seda nii selgelt silme ette manada: Eibhlín Dubhi käsivarred on ümber ta armsama piha, sõrmed on põimunud tema soojal kõhul, hobuse kabjad plagisevad ja juuksed lehvivad tema taga nagu pikk lint. See ei pruugi olla reaalne mu õpetajale, kuid minule on küll.

—

Kui mu arusaamine sellest poemist oli lapsepõlves, noh, lapsik, ja arusaamine teismeeas pisut rohkem kui jumaldamine, siis tegi mu tõlgendus täiskasvanuna jällegi pöörde.

Ma ei käinud enam koolis, ei pidanud uurima õpikuid ega poeeme, aga ma olin seadnud endale uue tunniplaani, millest jagu saada. Püüdes meie lapsi üles kasvatada ühe inimese sissetulekuga, õpetasin ma ennast elama karmi kokkuhoiuga. Ma uurisin hoolikalt erakuulutusi ja supermarketite sooduspakkumisi. Ma kohtusin internetivõõrastega ning andsin neile münte nende beebiriiete pampude eest. Ma müüsin oma riidepampe. Ma kolasin

vanakraamimüükidel, tingisin mudilaste mänguasjade ja trepivärvade üle. Sellisest säästlikkusest sai õppida visadust ning see muutus mulle varsti harjumuseks.

Minu kõige varasemad aastad emana kogu nende väsimuse, aukartuse ja pahurusega möödusid mitmesugustes südalinna üürikorterites. Kuigi ma olin kasvanud maal, leidsin ma, et jumaldasin sealset elu – naeratavate naabrite terrasse kõigi nende vöödiliste kasside ja terjeritega, kõik meie prügikastid kõrvuti, pimeduses pealtkuuldud raevu- ja ihakarjeid ning nädalalõpu rõõmsate purjus refräänidega pidusid. Meie kraanid tilkusid alati, tillukeses õues olid rotid ning linna öine kuma muutis tähed nähtamatuks, aga kui ma ärkasin, et toita oma esimest poega ja siis teist, võisin ma lükata kardinad lahti ja näha tornide vahel kuud. Nendes linnatubades kirjutasin ma ühe luuletuse. Kirjutasin teisegi. Kirjutasin raamatu. Kui neid luuletusi, mis tulid minu juurde noil öödel, võib pidada armastusluuleks, siis olid need armunud vihmasse ja mägililledesse, raseda keha kummalisse sõnavarasse, pilvedesse ja vanaemadesse. Ei saabunud ühtki luuletust selle mehe kiituseks, kes magas minu kõrval, kui ma kirjutasin, mehe kiituseks, kelle kuuvalge nahk alati mu huuli ligi tõmbas. Armastus, mida ma tema vastu tundsin, tundus liiga tohutu, et valada seda luuletuse korralikku astjasse. Ma ei suutnud panna seda sõnadesse. Ei suuda ikka veel. Kui tema und nägi, vaatasin ma, kuidas luuletused läbi pimeduse minu poole tõttasid. Linn oli läitnud minus midagi, midagi, mis tuksles haavatavana nagu lõgemekoht, midagi, mis värises, nagu värisesin mina õnnejoovastuse ja kurnatuse vahel.

Me olime kolme aasta jooksul juba kaks korda kolunud ning ikka veel andsid pealkirjad lehtedes teada, et üürid tõusevad. Meie korteriomanikud nägid niisugustes teadaannetes võimalust – ning kes sai neid süüdistada? Mina sain. Ma süüdistasin neid iga kord, kui meid öla-kehitud saatel välja visati. Ükskõik kui hiilgavad olid nende soovituskirjad, panin ma seda alati pahaks, kui meid järjekordsest kodust lahkuma sunniti. Nüüd olime punktis, kus hakkasime jälle kolima. Ma olin otsinud mitu nädalat ja leidnud lõpuks madalamate üüridega naaberlinna. Me kirjutasime alla järjekordsele üürilepingule, pakkisime asjad autosse ja lahkusime linnast. Ma ei tahtnud minna. Ma sõitsin aeglaselt, mu küünarnukk pidi pingutama, et vahetada käiku meie vana teleri ja kotitäie kaisukarude vahele surutuna, samal ajal kui mu hääl juhtis refrääni laulus „Viis pardipoega läksid ühel päeval ujuma”. Ma leidsin tee võõrastel maanteedel „kaugele üle küngaste”, libistasin pilgu üle Bishopstowni ja Bandoni, Macroomi ja Blarney teeviitade, lauldes ise „Pardiema tegi prääks, prääks, prääks ...”, kuni mu silm komistas Kilcrea sildil.

Kilcrea, Kilcrea – see sõna kordus mu peas, kui ma uue ukse lukust lahti keerasin, kordus üha, kui ma põrandaplaatidelt mustust küürisin ja tegin grimassi, nähes vanade vere- ja spermaplekkide biograafiat madratsitel. *Kilcrea, Kilcrea* – see sõna kiusas mind mitu päeva, kui ma pakisid lahti raamatuid, mantleid ja beebimonitore, lusikaid ja käterätte ja telefoni sasipuntras laadimisjuhtmeid, kuni mulle lõpuks meenus – *Jah!* – kas Kilcrea ei olnud selles vanas koolipoeemis mitte surnuaia nimi, kuhu poet

mattis oma armastatu? Ma tundsin piinlikkust, kui mulle meenus, kuidas ma olin seda poeemi jumaldanud, nagu ma tundsin piinlikkust ka siis, kui mulle meenusid kõik need kondised rokkarid, kelle pildid olid ajakirjadest välja rebitud ja teismelise seintele kinnitatud, see sõnavara, millega nad lubasid mul iha algust väljendada. Ma põrkan üldiselt oma teismelise mina ees tagasi. Minus tekitab ebamugavust see tüdruk, see, kuidas ta oma tahtmistega nii ninakalt välja tuli, see tüdruk, kes vehkis oma igatsust väljendavate kirjadega koolikotiga, kes kritseldas tänava-plangu grafiti üle oma markeriga, kes vahtis bussiakendest siivutult võõraid, kes vastas nende pilkudele ja hoidis neid, kuni nägi neis liigatamas omaenda himu. Tüdruk, kes tabati koolimaja taga keelatud käitumiselt ning keda ähvardati koolist välja heita. Tüdruk, keda nimetati *libuks*, *litsiks* ja *frigiidseks nõia*ks. Tüdruk, keda karistati „vaikiva kohtlemisega”. Tüdruk, keda karistati ja karistati ja karistati üha. Tüdruk, kes ei hoolinud sellest. Mina olin siin, laulsin lapsele, samal ajal kui ma kellegi võõra tualetist vana sitta küürisin. Kus oli tema?

—

Ma leidsin end vanemale lapsele vastu minnes natuke liiga vara kooli parklast ja otsisin puu all vihma eest varju. Mu poeg nägi ikka veel vankri kilekatte all und ning ma ei suutnud jätta imetlemata tema punaseid põski ja trullakaid lohukestega käsivarsi, mille tagasi teki alla sättisin. *Nõnda*. Asfaldi ääristavat kängunud rohtu kammisid kimalased – mõtlesin, et kui mul oleks oma aed,

täidaksin selle ristiku madalate metsade ja kõigi koledate umbrohtudega, mida nad jumaldavad, viskuksin põlvili, et mesilasi teenida. Ma vaatasin neist mööda kaugete kün-gaste poole ning tuhnisin taas sellest teeviidast mõeldes oma telefonis. „Caoineadhis” oli palju rohkem salme, kui ma mäletasin, kolmkümmend või rohkem. Kui ma lugesin, ärkas poemi maastik ellu, see oli elus kõikjal mu ümber, elus ja vihmast kihisev, ning ma tundsin end selles elusana. Selle vettinud puu all leidsin ma tema pojad „Conchubhar beag an cheana is Fear Ó Laoghaire, an leanbh”, mille ma tõlkisin endamisi kui „Conchubhar / ja ta tilluke vennaraas”. Ma jahmusin, leides, et Eibhlín Dubh oli jälle rase, ootas kolmandat last nagu minagi. Mitte üheski oma varasemas lugemises ei olnud ma kujut-lenud teda emana või ei olnud tema identiteedi sellest osast meelega välja teinud, sest ema ja iha vastuolu ei oleks sobinud kokku sellega, kuidas mu teismeline mina teda näha tahtis. Kui mu sõrmeotsa arm nüüd aga tekstil navigeeris, suutsin ma peaaegu kujutleda tema hällilaulu üminat pimeduses. Ma kerisin teksti algusest lõpuni ja tõmbasin selle siis tagasi, et kõik uuesti läbi lugeda. See-kord aeglasemalt.

Poem algas Eibhlín Dubhi pilguga, kui ta jälgis, kui-das üks mees läbi laada sammus. Tema nimi oli Art ning kui ta seal kõndis, tahtis Eibhlín teda. Kui nad olid ära põgenenud, elasid nad elu, mida sai kirjeldada üksnes kül-luslikuna: oh, need pillavad magamiskambrid, oh, need hõrgud söömaajad, oh, see kõrgmood, oh, need pikad, pikad hommikuuned luksuslike pardi udusulgede all. Arti naisena ei olnud tal millestki puudus. Ma kadestasin teda

tema kodu pärast ning mõtlesin, kui palju teenijaid oli vaja, et seda kõike käigus hoida, kui palju viirastusnaisi, kes tegid oma viirastustööd, selliseid viirastusnaisi, kellest mina pärinen. Eibhlín pühendas oma armsamale terveid salme kirjeldustega, mis on nii elavad, et need võbisevad sügavast armastusest ja ihast, mõjuvad ikka veel elektriseerivalt, kuid tõik, et see poem kirjutati pärast mehe surma, tähendab, et lein heidab oma sünge varju kiituse igale reale. Selline loetlemine tekitas ilmselt pärast Arti surma vägeva tunde, kui iga lausutud üksikasi manas ta jälle esile elava ja laitmatult rõivastatuna, särav nõel kiiskamas ta kübaras ja „peen rüü, / mis kootud mere taga”. Ta näitab Arti mehena, keda ei ihaldanud üksnes tema, vaid ka teised, nooblid linnanaised, kes

kummardasid sul,
kui tahaks arust ära minna?
Eks mõtlesid nad salajas,
et tore oleks vedada sind sängi,
et ratsul sõidutaksid neid
ja lastega sa hästi mängiks.

Kuigi see paar elas nuhtluseadustiku loodud hirmu ja julmuse režiimi ajal, oli tema mees trotslik. Arti paljudest vaenlastest hoolimata tundus mees Eibhlínile kuidagiviisi võitmatu, kuni päevani, mil „üksi, ratsmed lohinal / naasis su hobune kurvalt. / Su verega kaetud / ta põsed ja voolitud sadul”. Sel kohutaval hetkel Eibhlín ei kõhelnud ega otsinud abi. Ta kargas hoopis sellesse verisesse sadulasse ja laskis mehe hobusel viia ta mehe

surnukeha juurde. Siis vajus ta oma ahastuses ja leinas surnukehale, itkes ja jõi suutäite kaupa mehe verd. Isegi sel toore õuduse hetkel jäi iha alles – ta mõirgas mehe laiba kõrval, käskis tal surnust üles tõusta, et ta võiks lasta „voodi katta, / peale seada kirju suleteki, / et taas palav hakkaks / su külmaks tõmbunud ihul”. Aga Art oli surnud ning tekst, mille Eibhlín lõi, muutus ülistuse, kurbuse, iha ja mälestuste arenevaks ülestähenduseks.

Leina ja selle raevu pimeduses süttib ja pillub sädemeid tuletikk. Ta neab meest, kes tellis Arti mõrva: „Värise, Morris, sa roju! / Voola tühjaks verest! / Jää pimedaks silmist! / Sul murdugu põlvekeder!” Sellised vihahood lahvatavad ja vaibuvad ja lahvatavad taas, sest seda poemi toidab viha ja iha kaksikleek. Eibhlín kirub kõiki, kes olid seotud Arti reetmisega, tema enda õemees, „see lobiseja kange” kaasa arvatud. Raev. Raev ja ahastus. Raev ja ahastus ja armastus. Ta ahastab oma kahe väikese poja pärast ja „kolmas alles rinna all, / ehk keeldubki sündimast”. Milliseid kaotusi see naine kandis! Millised kaotused on veel ees. Ta piinleb, nagu piinleb ka poem ise; see on piina täis tekst. See tuikab. Kui koolikell helises, leidis mu poeg mind vihma käest, nägu pööratud mägede poole, kus Eibhlín Dubh kunagi elas.

Sel ööl liigutas laps end minu sees, kuni ma loobusin unest ja kobasin hoopis telefoni. Mu mees tõmbas oma magava keha vaistlikult minu ümber kerra; hoolimata tema norskamisest, tundsin ma, kuidas ta vastu mu seljalohku kõvaks läks. Ma kortsutasin kulmu ja püüsin väga liikumatuna, kuni olin kindel, et ta magab, siis

aga nihkusin eemale ja sosistasin endamisi seda poemi, manasin sadade aastate tagant hääle tema rasedast kehast oma kehasse. Kui kõik teised und nägid, olid minu silmad pimedas lahti.

Kui ma lõpuks magama jäin, hakkas ärkama üks teine ema. Tajudes oma piima külge klammerduvat suud, kergitas ta ennast küüniste haardega, sirutas ennast ja lõi siis lahti tiivad, mis olid läikivad nagu ooperikeep. Laps klammerdus tema karvkatte külge, kui ta ennast käänas, valmistudes minema lendu kivimoodustiselt, mille olid unistustes loonud, joonestanud ja ehitanud kunagi ammu inimkäed. Peagi ta juba liikus, sööstis alla ja üles, tõsis ja langes, õgides iga veekihulase, kelle ta Järve kohal leidis, samal ajal kui ta laps hoidis temast kõvasti kinni, oli paigal ja imes, silmad suletud ema hooga lennu ees. Nahkhiire silmamaine tähendab tajuda midagi vilksamisi oma vaatevälja piiril, viirastuslikke jutumärke, mis liiguvad kaldu läbi pimeduse. Keeruline kajalokatsioonisüsteem võimaldab tal öösel navigeerida, saades juhatust häälele vastavatest kajadest.

Kuud möödusid nagu kuud ikka mööduvad ostunimekirjade, kõhuviiruste, lihavõttemunade, tolmuimemise ja elektriarvete keerises. Ma kasvasin ja kasvasin, kuni ühel morfiinisäraval päeval juulis liikus mu kolmas poeg aeglaselt kõhust rinnale ja ma leidsin end jälle öiste

toitmiste rooskavas väsimuses. Nende kollaste mähkmete nädalate jooksul, kui kõik pöörles pööraselt teiste vajaduste ettearvamatul orbiidil, jäid vankumatuks üksnes „Caoineadhi” read.

Sattudes nende päevade karusselli, olin ma varastanud endalt midagi nii väärtuslikku ja nii ebamäärast, et ma ei olnud ilma selleta mina ise. Iha. Pärast sünnitust kustutati minust iga himu võbelus nii täiusliku täpsusega, et ma tundsin end täiesti tühjana. Selleks, et täita kõik oma läheduse vajadused, teenis mu keha kellegi teise väikest keha ja sai sellelt vastuse. Mul olid ikka veel võimsad füüsilised kihud, aga need ei olnud kunagi seksuaalsed. Mind valitses nüüd piim, ookean, mis voogas ja murdus omaenda loodete seaduste kohaselt.

Seks oli probleem. See oli üha valus. Mitu kuud pärast sünnitust tekitas see tunde, nagu oleks mingi sisemine uks kinni lajatatud. Ma ei soovinud elult midagi muud kui lohistada iseennast ja oma loomalikku väsimust läbi päevavalguse tundide, kuni pimedus mind lõpuks voodisse ja järjekordsesse mõranenud unega öösse viis. Kui kiiresti oli iha mind maha jätnud, see auras nähtamatu kärmusega, nagu annab lomp end tagasi taevale. Ma ei olnud mina ise. Ma olin suur räbaldunud kampsun, kõik mu õmblused kulunud ja viledad, kuid ometi oli see rõivas nii mugav, nii pehme ja mõnus, et ma tahtsin üle kõige igaveseks selle mahukasse mahedusse vajuda. Ma olin puruväsinud, seda küll, aga ma olin enamasti ka rahul. Kuid ma leidsin, et selline karskus on liiga õudne, et sundida seda peale mehele, keda ma nii väga armastasin. Samal ajal kinnitas mu mees, et kõik on hästi ning ta

ootab rõõmuga, kuni väsimus on üle läinud ja ma teda uuesti tahan, aga leidsin, et ei suuda seda leebet kingitust vastu võtta. Nii ma valetasingi. Ma tegin ihast veel ühe kohustuse, mis välja kannatada, kirjutamata sissekande, mis hõljus nähtamatult mu nimekirjade lõpus. Iga kord, kui ma sundisin ennast masinlikult õigeid liigutusi tegema, valisin ma sõna otseses mõttes sunni, sest selle lukustatud ukse lahtilükkamine oli mulle nii valus, ning emotsionaalse sunni, sest mu abikaasa on hea mees ja ma petsin teda teadlikult. Mis puutub seksimisse, siis see oli üha valus, kuni valu pani mind hammustama seda kurba nahka põidla ja sõrme vahel. Mitu päeva pärast seda, kui need hambajäljed tuhmusid, paistis nahal ikka veel sinakate laikude muster. Ma veensin ennast, et ilmselt on hea taluda säärast valu, kui see aitab kaasa teise inimese naudingle. Alles nüüd mõistan ma, et tegin tema kehast veel ühe sissekande oma kohustuste nimekirjas, ning et ma tegin seda ilma tema nõusolekuta. Mul oli nii häbi oma puuduste pärast – nii aususe kui ka keha osas –, et ma püüdsin seda õnnetust varjata. Ma ütlesin hoopis vara head ööd. Ma otsisin ettekäändeid. Ma magasin voodi serval. Seal hoidsin ma „Caoineadhi” padja all, ning iga kord, kui ma liigutasin, et beebit toita, murdsid Eibhlín Dubhi sõnad mu väsimushallutsinatsioonide hägust läbi. Tema elu ja tema ihad olid minu omadest nii kaugel, aga ometi tundus ta nii lähedane. Üsna varsti hakkas see poem mu päevadesse lekkima. Mu uudishimu kasvas, kuni see saatis mind majast välja ja ainsate ruumide poole, mis mind aidata said.